

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

maj 2026. godine

Bilten broj 5/2026

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	3
Nenadić: Nezgrapna izjava Kos, ključno je šta će o pojedinim izmenama zakona reći ODIHR.....	3
Konferencije	5
Izbori i politički integritet – od pravila do realnosti.....	5
Srbija iz stagnacije prešla u nazadovanje u Klasteru 1.....	9
Saopštenja.....	11
Izmene Zakona o finansiranju političkih aktivnosti ne ispunjavaju ključne preporuke ODHIR	11
Mediji	13
Uloga Ministarstva građevinarstva u slučaju „Generalštab“	13

Aktivnosti

Radimo na našim redovnim aktivnosti u okviru projekata koje sprovodimo. U istraživanju transparentnosti lokalnih samouprava LTI 2026 okončavamo prikupljanju podataka i počeli smo verifikaciju. Pratimo da li je transformacija javnih preduzeća u akcionarska društva i društva za ograničenom odgovornošću donela napredak po pitanju transparentnosti i stručnosti menadžmenta.

Predstavili smo glavne nalaze o aktuelnim problemima u oblasti finansiranja izbornih kampanja i sprečavanja zloupotrebe javnih resursa u vezi sa izborima. Detaljnije i poglavlju „Konferencije“.

Učestvovali smo na panelu povodom predavljanja Alarm izveštaja o Klasteru 1 koalicije nevladinih organizacija PrEUgovor. Detaljnije u poglavlju „Konferencije“.

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) radilo je i tokom maja. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno dobiti potrebna obaveštenja, na broj 069 1978 158 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

U maju smo imali 196 objavljenih vesti o našim aktivnostima ili izjava predstavnika TS.

Na sajt TS, u segmentu „Inicijative i analize“, postavili smo nekoliko novih [analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora.

Preosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu

Pod lupom

Nenadić: Nezgrapna izjava Kos, ključno je šta će o pojedinim izmenama zakona reći ODIHR

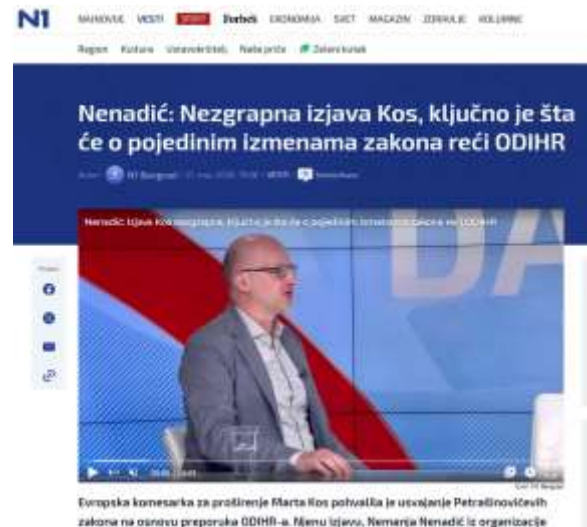
22. maja 2026.

Evropska komesarka za proširenje Marta Kos pohvalila je usvajanje Petrašinićevih zakona na osnovu preporuka ODIHR-a kao "prvi važan korak ka podršci slobodnim i poštenim izborima".. Njenu izjavu, Nemanja Nenadić iz organizacije "Transparentnost Srbija" za N1 ocenjuje kao nezgrapnu, pre svega, kako kaže, u pogledu toga šta je još preostalo da se uradi. Međutim, on ističe da je ključno šta će ODIHR reći o pojedinim izmenama, jer se Evropska komisija oslanja na njihovo mišljenje.

"Nastavljamo da blisko saradujemo sa srpskim vlastima u vezi sa usvajanjem dva ključna preostala zakona o borbi protiv korupcije i finansiranju političkih aktivnosti", najavila je Kos.

Komentarišući objavu Marte Kos, Nenadić kaže da je izjava nezgrapna, te da ispada da je potrebno izmeniti još dva zakona i da će sve biti rešeno, a daleko je od toga.

„Postoji još mnogo drugih propisa koji bi morali da se izmene da bi se ispunilo sve ono što je od Srbije tražio ODIHR, šta je tražila Venecijanska komisija zajedno sa ODIHR-om, i šta, na kraju krajeva, vidimo ovde na delu. Ali pored tih propisa, naravno da je mnogo bitnije da se izmeni praksa, a tu ne samo da nije bilo nikakvih poboljšanja u prethodnim godinama, i naročito na ovim lokalnim izborima koje smo imali nedavno, već su se neke stvari i pogoršale“, objašnjava on.

Dodaje da reči Marte Kos tumači kao neki vid ohrabrenja i podsticaja za naše vlasti da urade nešto ovim povodom.

„Zašto se evropski zvaničnici opredeljuju za to da ohrabruju vlasti, umesto da im jasno kažu da su neke prakse koje sprovode potpuno nedopustive i da se ne može ni razgovarati o reformama dok se ne pokaže na delu spremnost da se stvari promene? E, to je već drugo pitanje. Mi govorimo sada i o izmenama koje se tiču Zakona o sprečavanju korupcije ili Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, ali, s druge strane, uh, imali smo situaciju i sada na ovim lokalnim izborima u 10 opština i tokom prošle godine na pet lokalnih izbora, gde su se stvari vezane za te zakone samo pogoršavale. Funkcionerska kampanja neslućenih razmera, rasipanje javnih resursa radi podrške vladajućoj stranci.

Dakle, sve je to ono što smo videli u stvarnosti i što je vlast mogla da prestane da radi bez obzira na izmene bilo kojih zakona, jer nema ni sad obavezu da na taj način zloupotrebljava resurse“, objašnjava Nenadić.

Ističe i da dosadašnjim izmenama zakona nije dotaknuto pitanje pritisaka na birače.

„To je tema koja se jednim delom može dotaći pojedinim propisima, na primer, Krivični zakonik i propisivanje krivičnih dela koja su vezana za takve radnje, ali s druge strane mnogo više zavisi od prakse postupanja, pre svega, tužilaštva. Dakle, ne može se govoriti uopšte o bilo kakvoj volji da se primene ključne preporuke ODIHR-a, ukoliko imamo tužilaštvo koje je potpuno pasivno, i na dan izbora i u periodu pre izbora, kada se dešava veći broj pojava koje imaju obeležje krivičnog dela, čak i po sadašnjim propisima“, kaže on.

Ipak naglašava da Evropska komisija nije ta koja donosi zaključke i radi analize samostalno, već se oslanjaju na mišljenje ODIHR-a.

„Kad je reč o zakonima, dakle, ODIHR će davati mišljenje o tome da li su neki zakoni dobri, da li su ispunjene neke preporuke ili ne. Evropska komisija će najverovatnije podržati njihov stav, makar tako je bilo do sada, i zato je ključno šta će, u stvari, ODIHR reći o pojedinim izmenama“, ističe Nemanja Nenadić.

Konferencije

Izbori i politički integritet – od pravila do realnosti

18. maja 2026.

Problemi koje Srbija ima u izbornom procesu u punom svetlu su se pokazali na lokalnim izborima 29. marta u deset opština i gradova, a pre svega se tiču zloupotrebe javnih resursa i funkcionerske kampanje, odnosno finansiranja izborne kampanje. Srbija je od ODIHR još 2022. godine dobila niz preporuka koje nije ispunila, a među njima su ključne upravo te dve oblasti - zlouporeba javnih resursa i finansiranje kampanje.

Transparentnost Srbija predstavila je glavne nalazi o aktuelnim problemima u oblasti finansiranja izbornih kampanja i sprečavanja zloupotrebe javnih resursa u vezi sa izborima. Na konferenciji za novinare govorili su Nemannja Nenadić i Zlata Đorđević

Kontekst i značaj tema

Veliki značaj tema o kojima smo govorili proističe iz nekoliko razloga. Prvi je to što je **Srbija još 2022. dobila zajedničke preporuke ODIHR i Venecijanske komisije** za unapređenje izbornih uslova, vladavine prava i demokratije, a da posle svakih predsedničkih i parlamentarnih, a u izuzetnim slučajevima i lokalnih izbora, dobija preporuke od **posmatračkih misija ODIHR**. Međutim, najvažnije preporuke, one koje se odnose na ključne probleme ostaju neispunjen, između ostalog i u oblasti finansiranja kampanje i sprečavanja zloupotrebe javnih resursa. Reč je o problemima koje je vlast uporno odbijala da reši, čak i na normativnom nivou. Pored toga, iz prakse postupanja organa vlasti, stranaka na vlasti, javnih funkcionera i kontrolnih organa vidljivo je da ne postoji volja da se identifikovani problemi reše na praktičnom nivou kroz promenu ponašanja. Istovremeno, nedavno su najviši predstavnici vlasti ponovili deklarativnu spremnost da ispune „sve preporuke ODIHR“, a u parlamentarnoj proceduri se našlo nekoliko izbornih zakona.

Drugi razlog su **lokalni izbori**, održani u deset gradova i opština krajem marta 2026, na kojima su se **pokazali svi poznati nedostaci sistema u ovim oblastima, a neki od njih i u novom svetlu ili u još većem obimu nego tokom ranijih izbornih kampanja**. Istovremeno, pojavile su se brojne najave da bi vanredni parlamentarni i predsednički izbori mogli da se održe već tokom 2026. godine, pri čemu se otvara pitanje da li bi bilo vremena da se unapred izborni uslovi u ovim ključnim oblastima, čak i kada bi za to postojala volja.

Treći razlog je činjenica da je 11. maja **ODIHR objavio mišljenje** o nacrtu Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, a da je najavljeno da bi vlast uskoro trebalo da izradi i nacrt izmena Zakona o sprečavanju korupcije.

Finansiranje izborne kampanje

Mišljene ODIHR o Nacrtu i predlozi Transparentnosti

Nacrt izmena i dopuna Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, na koji je ODIHR dao mišljenje^[1], nije ni pokušao da ispuni neke od ključnih preporuka. To su mere koje bi obezbedile **snažniju kontrolu i odgovarajuće sankcije**. Mnogi od nedostataka na koje ukazuje ODIHR bi mogli da se reše kada bi ovaj zakon bio dopunjen onako kako Transparentnost Srbija predlaže već godinama. U vezi sa ovim pitanjima, TS je predložila:

- **proširenje i preciziranje krivičnih dela**^[2] u vezi sa finansiranjem kampanje i uvođenje mogućnosti da se koriste posebne dokazne radnje u njihovom otkrivanju
- propisivanje prekršaja za sve ostale vidove kršenja zakona
- **propisivanje dužnosti Agencije za sprečavanje korupcije u postupku kontrole**^[3] - šta i kada *mora* da proveriti i utvrdi, a ne samo ovlašćenja, koja su i sada dovoljna
- pravila koja će onemogućiti da Agencija neopravdano izriče „mere upozorenja“, umesto kazni

U ovom nacrtu je vlast prvi put predložila **postavljanje limita za troškove izborne kampanje**, iako ODIHR traži da se oni uvedu već deset godina. Međutim, umesto ograničenja koje bi doprinelo većoj ravnopravnosti učesnika izborne trke, predložena je granica od čak osam miliona evra za parlamentarne i devet miliona za predsedničke izbore. To je više od ukupno prijavljenih troškova izborne kampanje vladajuće SNS iz 2023, koja je bila skuplja nego sve druge zajedno. Imajući u vidu propisane limite iz država koje su

uporedive sa Srbijom (Češka, Bugarska, Hrvatska, Slovačka) Transparentnost Srbija je predložila granicu troškova od 300 miliona dinara (oko 2,5 miliona evra)^[4]. ODIHR je zatražio da se visina dozvoljenih troškova u nacrtu zakona smanji i veže za određeni broj prosečnih zarada u Republici, ali i **propisivanje sankcija u slučaju kršenja ovih pravila**, kojih u nacrtu nema.

Značajnu novinu u nacrtu predstavlja **pokušaj uređivanja „kampanje trećih lica“**, kako bi se sprečilo zaobilazno kršenje pravila o finansiranju kampanje. ODIHR je u vezi sa predloženom normom, koja je inače prepisana iz crnogorskog zakona bez prilagođavanja ostatku pravnog sistema, izneo brojne opravdane zamerke. S druge strane, TS podseća da bi mnoga druga rešenja iz zakonodavstva Crne Gore trebalo uzeti u obzir u Srbiji, pre svega ona koja se odnose na sprečavanje zloupotrebe javnih resursa i funkcionisanje kampanje.

Pored navedenog, komentarišući rešenja iz dostavljenog nacrtu, ODIHR je preporučio restriktivnija pravila o kreditima za kampanju, preciziranje normi o korišćenju usluga od javnih institucija, sprečavanje zaobilaznog kršenja pravila o maksimalnim priložima pravnih lica, mera za veću transparentnost finansiranja dok izborna kampanja traje, preciziranje kriterijuma za kontrolu poreske uprave i uvođenje efikasnih žalbi na odluke Agencije po prijavama.

Finansiranje izborne kampanje na martovskim lokalnim izborima

Iako je rok za podnošenje konačnih izveštaja o troškovima istekao za sve opštine, još uvek nisu objavljeni izveštaji za kampanju u Knjaževcu (ni za jednu listu). Pored toga, u većini gradova nedostaju izveštaji za neke od učesnika. Od ukupno 46 izbornih lista (za svih deset opština), za sada je objavljeno njih 27. Ipak, i ovi delimični podaci su dovoljni da se izvede nekoliko zaključaka.

Na ovim lokalnim izborima se još drastičnije nego što je to slučaj na parlamentarnim, pokazali neki problemi prakse finansiranja kampanje. Koalicija vladajućih stranaka je u svim opštinama za koje su do sada objavljeni izveštaji prijavila višestruko veće troškove kampanje nego konkurenti, a razlika u odnosu na prvu sledeću listu je između 10 do 50 puta. Tako je u Boru vladajuća koalicija prijavila 24,6 miliona dinara rashoda, a njihovi protivnici 2,5, odnosno 0,5 miliona dinara. U Lučanima (26,8 naspram pola miliona dinara), Aranđelovcu (30,6 naspram pola miliona dinara) i drugim gradovima su te razlike još veće. Ovim je potvrđena neadekvatnost sistema raspodele budžetskih sredstava za finansiranje kampanje. Dok lokalne grupe građana mogu da računaju samo na sredstva iz lokalnih budžeta, koja su u pojedinim slučajevima zanemarljiva (od nekoliko hiljada dinara u Sevojnu do nekoliko stotina hiljada dinara u Boru), partije koje su zastupljene u republičkom parlamentu, i koje po tom osnovu dobijaju dotacije čija ukupna vrednost iznosi preko 18 miliona evra, imaju po zakonu mogućnost da taj novac iskoriste za vođenje lokalne izborne kampanje. Upravo to je i bio glavni prijavljeni izvor finansiranja kampanje vladajuće koalicije na ovim izborima (npr. u Boru, 22,9 miliona dinara je preneto sa stalnog stranačkog računa, a 1,7 miliona dobijeno iz lokalnog budžeta).

Pored onoga što jeste prijavljeno, značajno je sagledati šta nije. U vezi sa tim najznačajniji su troškovi koje je imala vladajuća koalicija i to za događaj koji se nije odigrao ni u jednoj od izbornih opština, već u beogradskoj „Areni“. Taj trošak je podeljen u jednakoj meri na izveštaje za pojedine opštine i ukupno bi trebalo da iznosi oko 16,5 miliona dinara. Međutim, u izveštajima nisu prikazani troškovi prevoza učesnika, kao ni troškovi u vezi sa angažovanjem učesnika ovog skupa, a što je dokumentovano u video prilogu novinara TV N1. Agencija je po prijavi imala priliku da utvrdi da li su ovi troškovi izborne kampanje evidentirani, bilo na rashodnoj strani, bilo kao besplatna usluga nekog drugoga lica, ali je to propustila da učini i pored izričite zakonske obaveze.

Razdvajanje partijskog i državnog i sprečavanje zloupotrebe javnih resursa

Vlasti u Srbiji nisu prihvatile ni ključnu preporuku ODIHR-a koja se odnosi – na „razdvajanje partijskog od državnog“, kao i na rešavanje problema korišćenja javnih resursa u izbornim kampanjama za potrebe promocije liste i kandidata vladajućih stranaka.

Tokom predizborne kampanje u 10 gradova i opština u martu ove godine, slično kao i na lokalnim izborima koji su održani 2025, Transparentnost Srbija je zabeležila učestale posete članova vlade i drugih zvaničnika opštinama u kojima su održavali izbori, pri čemu je najčešće bilo očigledno da njihovo prisustvo tim događajima nije bilo neophodno, da su oni ciljano organizovani u doba predizborne kampanje, ili da su

povodi za posete u celini bili izmišljeni. U periodu kampanje, približno dve trećine aktivnosti članova Vlade Srbije „na terenu“ odigralo se u nekoj od 10 predizbornih opština, a jedna trećina u preostalih 160.

Propisi trenutno ne zabranjuju da javni funkcioneri sprovedu promotivne aktivnosti izmišljajući povode za posete mestima gde se održavaju izbori ili za dodatno pojavljivanje u medijima tokom izborne kampanje. Regulatorna je u tom pogledu nepotpuna jer sadrži samo zabrane za (neke) medije, da ne smeju da izveštavaju o aktivnostima (nekih) javnih funkcionera, koje se odnose na (neke) od njihovih promotivnih aktivnosti. Zbog toga se najveći deo „funkcionerske kampanje“ odvija u sivoj zoni. Propisivanje jasnih pravila u ovoj oblasti, a u cilju jasnog razdvajanja partijskog od državnog jeste jedan od ključnih mera koje bi trebalo sprovesti radi primene preporuka ODIHR.

Transparentnost Srbija je mnogo puta u poslednje dve decenije predlagala zakonske mere koje bi ograničile ovaj specifičan vid zloupotrebe javnih resursa za partijsku promociju. Između ostalog, predlog TS koji je dostavljen poslaničkim grupama u parlamentu bio je raspravljan i u okviru Radne grupe za unapređenje izbornih uslova u doba dok je ona radila (2024). SNS je dao svoj „kontrapredlog“, a ODIHR je dao zajedničku ocenu predloga TS i SNS. U toj oceni se tražilo da Zakon o sprečavanju korupcije postavi još stroža ograničenja prema nosiocima javnih funkcija, kao i za korišćenje javnih resursa, od onih koje je iznela TS.

Inače, prema predlogu Transparentnosti, javni funkcioneri tokom izborne kampanje bi trebalo da svoje promotivne aktivnosti ograniče samo na obavljanje poslova kod kojih postoji izričita zakonska obaveza da se promotivna aktivnost održi u datom periodu, i da u njoj učestvuje javni funkcioner, kao i u slučajevima kada je to neophodno zbog međunarodnih odnosa. Drugim rečima, dominantne prakse gde ministri obilaze gradilišta, poljoprivredna gazdinstva, sportske klubove, škole, domove zdravlja i slično, postale bi u tom slučaju zabranjene.

Dok se funkcionerska kampanja nalazi u sivoj zoni, postoje i neki slučajevi kada su funkcioneri, stranke, lokalni ili državni organi kršili pravila propisana i postojećim Zakonom o sprečavanju korupcije. TS je zbog toga podnela prijave Agenciji za sprečavanje korupcije koji se odnose na 69 događaja.

Jedan od najvećih problema u praksi jeste to što Agencija sama ne ispituje takve situacije dok kampanja traje nego postupa samo po prijavama. To je nužno promeniti u Zakonu, propisivanjem dužnosti (a ne samo ovlašćenja) Agencije u postupku kontrole, a takav predlog TS podudara se u velikoj meri i sa preporukama ODIHR.

Kada je reč o odlukama Agencije na te prijave, one najčešće nisu adekvatne, a problem koji treba rešiti zakonom je i sadašnje stanje gde ne postoji pravni lek na odluku Agencije da nije bilo povrede zakona. Takođe treba propisati obavezu Agencije da objavljuje sve odluke koje donese na prijave o kršenju zakona, budući da neke od njih postaju vidljive tek nekoliko meseci nakon kampanje.

Među najčešćim prekršajima su predstavljanje javnih ulaganja kao partijskih, zloupotreba javnih sredstava – korišćenje prostorija i mehanizacije javnih preduzeća za stranačke promotivne spotove, promocija jedne liste na sajtu opštine, kao i predstavljanje javnog funkcionera koji navodno u tom svojstvu posećuje opštinu, kako podržava listu vladajuće koalicije. Tokom ove kampanje su dominirali izgradnja i obnova puteva i druge infrastrukture.

Za ove namene su vlasti u lokalnim samoupravama imali dve strategije. U nekima od njih su četiri godine „štedeli“, i puštali da se problemi nagomilaju, pa su onda pred izbore raspisali veliku javnu nabavku radova na lokalnim putevima.

U drugim slučajevima, opštine su se obratile republičkom preduzeću „Putevi Srbije“, koje im je izašlo u susret i finansiralo obnovu seoskih puteva i gradskih ulica, što je inače stvar koja se finansira iz lokalnih budžeta.

Prema odgovoru koji smo dobili od ovog državnog preduzeća, u pet od 10 JLS gde su održani izbori 29. marta, Putevi Srbije su tokom marta meseca izdali naloge i ugovorili asfaltiranje lokalnih saobraćajnica i ulica u vrednosti 1,32 milijarde dinara, ukupne dužine 79,94 km. U svim ostalim gradovima i opštinama u martu su izdati nalozi, odnosno ugovorene „rehabilitacije“ ulica i lokalnih puteva u vrednosti od skoro 1,1 milijarde dinara. Ovi podaci, slično kao i oni o funkcionerskoj kampanji, jasno ukazuju da ne može biti reč o slučajnosti, i da su javni resursi bili iskorišćeni na način koji je pomogao kampanju predstavnika vladajuće koalicije.

Srbija iz stagnacije prešla u nazadovanje u Klasteru 1

21. maja 2026.

Srbija se vidljivo udaljila od ciljanog članstva u Evropskoj uniji i skliznula iz stagnacije u otvoreno nazadovanje, ocenjuje se u danas predstavljenom Alarm izveštaju Koalicija prEUgovor o klasteru 1 i dodaje da se vlast koristi izgovorom ubrzanja evropskih integracija kako bi izbegla učešće javnosti u izradi propisa.

Jelena Nikić Pejić iz Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP) je na predstavljanja izveštaja u Evropskoj kući rekla da se Srbija udaljila od članstva u EU i da je počela da poništava i one reforme koje je donekle usvojila, referišući se na izmene pravosudnih zakona. Prema njenim rečima, nema dobrih vesti za Srbiju iz Brisela ni kada je reč o isplati novca iz Plana rasta za Zapadni Balkan jer nisu ispunjene obaveze iz Reformske agende, dok je jedina dobra stvar što je Srbija sada u maju postala deo SEPA, odnosno deo jedinstvenog prostora za plaćanje u evrima.

Programski direktor Transparentnosti Srbija Nemanja Nenadić ocenio je da je proteklih 13 godina, koliko koalicija PrEUgovor objavljuje Alarm izveštaj, bilo dovoljno da se ubrza proces evropskih integracija, zbog čega smatra da vlast zloupotrebljava taj proces kao izgovor da isključuje javnost ili skraćuje vreme javne rasprave u izradi propisa. Zakon o unutrašnjim poslovima je jedan od primera gde je javna rasprava formalno postojala, a ishod je takav da sve ono što je napisano, kao što vidimo ovih dana, ne odgovara praksi, rekao je Nenadić.

Kada je reč o setu izbornih zakona koji su usvojeni 20. maja u Skupštini Srbije, Nenadić je rekao da to jeste ispunjavanje nekih preporuka Kancelarije OEBS za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), ali ne ključnih i najvažnijih, već onih "koje nisu bolne za vlast".

Saradnik BCBP Miloš Jovanović rekao je da je treći Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima poslat na mišljenje Evropskoj komisiji, ali da smatra da neće dobiti "zeleno svetlo" jer se njime ozakonjuju sve nezakonitosti policije. Jovanović je naglasio da rešenja predložena Nacrtom zakona ne odgovaraju reformama policije, odnosno proklamovanim ciljevima decentralizacije, depolitizacije i dekriminalizacije, već se nacrtom "cementira politizacija policije i legalizuju pogrešne prakse".

On je rekao da je BCBP podneo 48 komentara na nacrt zakona, a da je 37 odbijeno, ponavljajući da je namera propisa da policija služi političkim interesima, a ne građanima.

Tanja Ignjatović iz Autonomnog ženskog centra govorila je o izmenama Porodičnog zakona, navodeći da taj propis nije menjan 20 godina, a da je Reformskom agendom bilo predviđeno da on bude usvojen još 2024. godine. Predstavljajući kako je tekao proces izbora Radne grupe za izradu propisa, a potom i javne rasprave, Tanja Ignjatović je ukazala da je nacrt zakona predstavljen posle samo jednog sastanka te grupe, što ukazuje da je dokument već postojao.

Radi se o osetljivoj problematici, o propisu koji nije menjan 20 godina, tokom kojih su usvajani i menjani međunarodni i evropski propisi i sve je to trebalo uskladiti i urediti u predlozima, naglasila je ona, dodajući da u Radnoj grupi nisu bili predstavnici pravosuđa, odnosno sudskih veća koji postupaju u slučajevima nasilja nad ženama i porodičnog nasilja. Tanja Ignjatović je zbog toga postavila pitanje zašto bi organizacije civilnog društva trošile svoje vreme na aktivnosti i dokumenta i propise koji neće biti primenjivani ili nisu u skladu sa međunarodnim praksama

Saopštenja

Izmene Zakona o finansiranju političkih aktivnosti ne ispunjavaju ključne preporuke ODIHR

12. maja 2026.

Nacrt izmena i dopuna Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, na koji je ODIHR dao mišljenje, nije ni pokušao da ispuni neke od ključnih preporuka. To su mere koje bi obezbedile snažniju kontrolu i odgovarajuće sankcije. Mnogi od nedostataka na koje ukazuje ODIHR bi mogli da se reše kada bi ovaj zakon bio dopunjen onako kako Transparentnost Srbija predlaže već godinama.

Vlast je tokom prethodnih izmena zakona uporno zanemarivala predloge TS, kao i preporuke ODIHR i Venecijanska komisija u vezi sa kontrolom i sankcijama. U vezi sa tim podsećamo da je Transparentnost Srbija dala konkretne predloge za proširenje i preciziranje krivičnih dela, u vezi sa finansiranjem kampanje, kao i za propisivanje dužnosti Agencije za sprečavanje korupcije u postupku kontrole.

U ovom nacrtu je vlast prvi put predložila postavljanje limita za troškove izborne kampanje, iako ODIHR traži da se oni uvedu već deset godina. Međutim, umesto ograničenja koje bi doprinelo većoj ravnopravnosti učesnika izborne trke, predložena je granica od čak 8 miliona evra za parlamentarne i 9 miliona za predsedničke izbore. To je više od ukupno prijavljenih troškova izborne kampanje vladajuće SNS iz 2023, koja je bila skuplja nego sve druge zajedno. Imajući u vidu propisane limite iz država koje su uporedive sa Srbijom (Češka, Bugarska, Hrvatska, Slovačka) TS je predložila granicu troškova od 300 miliona dinara. ODIHR je zatražio da se visina dozvoljenih troškova u nacrtu zakona smanji i veže za određeni broj prosečnih zarada, ali i propisivanje sankcija u slučaju kršenja ovih pravila.

Značajnu novinu u nacrtu predstavlja pokušaj uređivanja „kampanje trećih lica“, kako bi se sprečilo zaobilazno kršenje pravila o finansiranju kampanje. ODIHR je u vezi sa predloženom normom, koja je inače prepisana iz crnogorskog zakona bez prilagođavanja ostatku pravnog sistema, izneo brojne opravdane zamerke. S druge strane, TS podseća da bi mnoga druga rešenja iz zakonodavstva Crne Gore trebalo uzeti u obzir u Srbiji, pre svega ona koja se odnose na sprečavanje zloupotrebe javnih resursa i funkcionisanje kampanje.

Pored navedenog, komentarišući rešenja iz dostavljenog nacrtu, ODIHR je preporučio restriktivnija pravila o kreditima za kampanju, preciziranje normi o korišćenju usluga od javnih institucija, sprečavanje zaobilaznog kršenja pravila o maksimalnim priložima pravnih lica, mera za veću transparentnost finansiranja dok izborna kampanja traje, preciziranje kriterijuma za kontrolu poreske uprave i uvođenje efikasnih žalbi na odluke Agencije po prijavama.

U pogledu najčešće „sankcije“ sa kojom se sada suočavaju stranke za koje Agencija utvrdi da su kršili pravila tokom kampanje, ODIHR je preporučio da se preciziraju uslovi za izricanje. Ukoliko ova preporuka bude poštovana, sprečila bi se situacija da bezbroj puta ponovljeni prekršaji ostanu nekažnjeni.

Mišljenje ODIHR je objavljeno 11.5.2026. U njemu se navodi da je nacrt podnela Narodna skupština, a da ga je izradila Agencija za sprečavanje korupcije.

Mediji

Uloga Ministarstva građevinarstva u slučaju „Generalštab“

BIRN, Radmilo Marković, 1. maja 2026.

Tokom istrage o aferi Generalštab, ministarka građevinarstva Aleksandra Sofronijević izjavila je da Ministarstvo građevinarstva nije učestvovalo u izradi ugovora koji je bivši ministar Goran Vesić potpisao sa kompanijom Džareda Kušnera, kao i da u ovom ministarstvu ne mogu da nađu potpisani ugovor na srpskom jeziku. Kako [BIRN](#) saznaje, u izjavi policiji datoj u aprilu 2025. godine, Sofronijević je navela i da ministarstvo i ona nisu imali saznanja o vremenu, mestu, načinu i licima koja su prisustvovala potpisivanju memoranduma, a zatim i ugovora.

Ipak, upravo je Ministarstvo građevinarstva Vladi Srbije formalno podnosilo predloge memoranduma, ugovora, kao i predlog da se ovaj posao proglasi za projekat od posebnog značaja. Kao formalni predlagač, ovo ministarstvo je bilo dužno i da pribavi pozitivna mišljenja od različitih ministarstava i institucija u vezi sa tim predlozima. Sofronijević je izjavu dala samo dan pošto je postala ministarka i formiran kabinet premijera Đura Macuta. Prethodno je godinama radila kao državni sekretar u ovom ministarstvu.

Dve zgrade Generalštaba, oštećene u NATO bombardovanju 1999. godine, proglašene su, odlukom Vlade Srbije, za spomenik kulture u decembru 2005. godine, a celo područje uz Ulicu Kneza Miloša na kom se nalaze dobilo je zaštitu prostorne kulturno-istorijske celine 2020. godine. Zakon o javnoj svojini izričito zabranjuje otuđivanje kulturnih dobara u javnoj svojini.

U decembru 2025, Tužilaštvo za organizovani kriminal podiglo je optužni predlog protiv ministra kulture Nikole Selakovića, sekretarke ovog ministarstva Slavice Jelače i Gorana Vasića i Aleksandra Ivanovića, vršilaca dužnosti republičkog i beogradskog Zavoda za zaštitu spomenika kulture zbog, kako je navedeno u saopštenju, „nezakonitosti prilikom skidanja svojstva kulturnog dobra nad zgradama Generalštaba“.

Prema optužnom predlogu, oni su zajedno učestvovali u pokušaju da se ukine zaštita sa kompleksa Generalštaba, bez neophodne dokumentacije i koraka propisanih Zakonom o kulturnom nasleđu. Sve četvoro su negirali krivicu. [Suđenje za Generalštab](#) počelo je u februaru, a umesto iznošenja odbrane [ministar Selaković optuživao je svedoke i tužilaštvo](#) navodeći da je predmet politički motivisan. Istog dana po podizanju optužnog predloga, Džared Kušner je saopštio da se povlači iz posla sa državom Srbijom.

Kako su zaposleni u Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture su odbili da izbrišu Generalštab iz Centralnog registra spomenika kulture, godinu dana kasnije, poslanici okupljeni oko koalicije Srpske napredne stranke u skupštini su usvojili "lex specialis" proglašavajući odluku o zaštiti iz 2005. godine ništavnom. Pošto su lex specialisom propustili da skinu i zaštitu iz 2020. godine, nekoliko nedelja kasnije usvojili su i "autentično tumačenje" navodeći da je ukinuta i ova zaštita.

Srbija je sa investicionom kompanijom Džareda Kušnera, zeta američkog predsednika Donalda Trumpa, potpisala memorandum o razumevanju u vezi sa „revitalizacijom i razvojem“ lokacije na kojoj je Generalštab u decembru 2022. godine.

Vlada je Memorandum iz 2022. godine označila kao „strogo poverljiv“, a u samom dokumentu nije uopšte navedeno ime osobe koja ga je potpisala u ime Kušnerove firme, niti je potpis čitak.

U svom izjašnjenju policiji, ministarka Sofronijević je navela da nema saznanja o tome ko je potpisao Memorandum u ime Kušnerove firme kao i da ministarstvo nema saznanja zašto su i Memorandum i sav materijal povezan sa njim označeni kao strogo poverljivi, saznaje BIRN.

Nešto manje od godinu i po dana kasnije, u maju 2024, Srbija i druga Kušnerova firma potpisali su ugovor kojim se omogućava gradnja hotela i poslovno-stambenog kompleksa na mestu nekadašnjeg Generalštaba. Memorandum i ugovor je u ime Republike Srbije potpisao Goran Vesić, tadašnji ministar građevinarstva.

Ugovorom je predviđeno da će Srbija dati zemljište bez naknade u zakup na 99 godina Kušnerovoj firmi, kao i da će ukloniti „oznaku kulturnog nasleđa“ sa kompleksa Generalštab i srušiti sve objekte na parcelama na kojima se ovaj kompleks nalazi.

Sofronijević takođe nije znala ni kakav je odnos između dve firme sa kojima je Vesić potpisao memorandum i ugovor – memorandum sa nepoznatom osobom iz Kushner Realty Acquisition, a ugovor sa Asherom Abeserom, zastupnikom Atlantic Incubation Partners.

Maja Gojković i memorandum o Generalštabu

Ministarstvo građevinarstva bilo je zaduženo da pribavlja mišljenja nadležnih institucija na predloge memoranduma i ugovora, na osnovu kojih je zatim Vlada Srbije donosila zaključke usvajajući ove dokumente. Ovo su sve bili neophodni koraci pre nego što je Vesić, u ime Republike Srbije, sa Kušnerovim kompanijama mogao i zvanično da potpiše ove dokumente.

Mesec dana pre potpisivanja „strogo poverljivog“ memoranduma, Ministarstvo građevinarstva je za memorandum zatražilo mišljenja Ministarstva finansija, Republičkog sekretarijatu za zakonodavstvo, Državnog pravobranilaštva, Republičke direkcije za imovinu, Ministarstva odbrane, Ministarstva kulture i Ministarstva spoljnih poslova.

Kako saznaje BIRN, iz ministarstva kulture, na čijem čelu je tada bila Maja Gojković, rekli su da ne mogu da daju mišljenje na predlog zaključka o memorandumu bez mišljenja Zavoda za zaštitu spomenika kulture, jer je reč o nepokretnim kulturnim dobrima.

Međutim, nekoliko dana kasnije, ministarstvo je poslalo pozitivno mišljenje koje je potpisala Gojković, ne čekajući odgovor Zavoda. Dan nakon što je pozitivno mišljenje poslato Ministarstvu građevinarstva, iz beogradskog Zavoda za zaštitu spomenika kulture je stigao dopis u kome je pisalo da se moraju poštovati sve mere zaštite iz odluka Vlade Srbije kojima je prostor Generalštaba zaštićen – kako one iz 2005, u vezi sa zgradama, tako i one odluke iz 2020, kojom je Generalštab postao deo Prostorne kulturno-istorijske celine uz Ulicu Kneza Miloša.

Pozitivno mišljenje na memorandum su dali i Državno pravobranilaštvo, Ministarstvo spoljnih poslova, Ministarstvo finansija i Republička direkcija za imovinu Republike Srbije.

Ministarstvo odbrane, na čijem je čelu tada bio Miloš Vučević, u prvi mah je odbilo da da saglasnost, uz obrazloženje da se na tim parcelama nalaze vojni kompleksi koji su perspektivni u sistemu odbrane, i da prvo treba da se razmotri pitanje razmeštaja organizacionih celina Ministarstva i Vojske.

No, nakon nekoliko dana, usvojene su sugestije Ministarstva odbrane i ubačene u predlog zaključka, pa je ministarstvo dalo pozitivno mišljenje.

Od Ministarstva kulture nije ni tražena saglasnost za ugovor o Generalštabu

Pre potpisivanja ugovora sa Kušnerovom firmom, Ministarstvo građevinarstva je tražilo mišljenja Državnog pravobranilaštva, Ministarstva finansija, Ministarstva odbrane, Ministarstva privrede i Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo u februaru 2024.

Prema poslovniku o radu Vlade Srbije, predlagač zaključka – u ovom slučajevima Ministarstvo građevinarstva – obavezno je da pribavi i mišljenja: Ministarstva spoljnih poslova, ako se akt tiče odnosa Republike Srbije sa inostranstvom, Republičkog javnog pravobranilaštva, ako se akt tiče zaštite imovinskih prava i interesa Republike Srbije ili se njime stvaraju ugovorne obaveze za Republiku Srbiju, kao i mišljenja drugih „organa državne uprave sa čijim delokrugom je povezano pitanje na koje se akt odnosi“.

Iako je prethodno za zaključak o memorandumu tražilo mišljenje Ministarstva kulture, Vesićevo ministarstvo nije tražilo mišljenje od ovog ministarstva za ugovor o Generalštabu, iako se tim ugovorom predviđa da će biti skinuto svojstvo kulturnog dobra sa zgrada i zemljišta, kao i da će zgrade biti do temelja srušene.

Kako BIRN saznaje, u predmetu se nalaze pozitivna mišljenja Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo i Državnog pravobranilaštva.

Generalštab proglašen projektom od posebnog značaja

Po potpisivanju ugovora, kako je policiji izjavila Aleksandra Sofronijević, Vlada Srbije proglasila je izgradnju novog kompleksa na mestu Generalštaba projektom od posebnog značaja u junu 2024. godine.

Kako saznaje BIRN, u svom izjašnjenju ministarka Sofronijević je policiji opisivala način na koji se utvrđuje projekat od posebnog značaja, kao i da se, nakon što projekat bude utvrđen da je od posebnog značaja, pristupa izradi tehničke dokumentacije, odnosno najpre idejnog rešenja.

Međutim, prema sadržaju ugovora kojeg je Vlada Srbije zaključkom usvojila u februaru 2024, vidi se da je već tada – pre no što je ceo posao proglašen za projekat od posebnog značaja – postojalo rešenje za tri buduće kule.

Kako je Sofronijević izjavila, utvrđivanje da je projekat od posebnog značaja bilo je ugovorna obaveza Srbije.

Ona je takođe navela da je predlog za utvrđivanje da je ovo projekat od posebnog značaja podnelo Ministarstvo građevinarstva, te da – zato što je ugovor potpisao upravo ministar građevinarstva – nisu pribavljali dokumentaciju koja je inače neophodna i propisana uredbom o objektima od posebnog značaja, već su predlog formirali na osnovu obaveza iz ugovora.

Ministarstvo građevinarstva je i za ovu odluku prikupljalo mišljenja nadležnih institucija – pozitivno mišljenje su dali Ministarstvo kulture, Državno pravobranilaštvo, Ministarstvo životne sredine, Ministarstvo privrede, Republička direkcije za imovinu Republike Srbije i Ministarstvo finansija.

Republički sekretarijat za zakonodavstvo pozitivno mišljenje je uslovio time da zaključak Vlade bude u saglasnosti uredbom o objektima od posebnog značaja iz 2023. godine.

Ministarstvo odbrane je predložilo da se da se u zaključak ubaci deo koji se odnosi na izmeštanje organizacionih jedinica i celina u sastavu Ministarstva odbrane i Vojske Srbije, odnosno, na izgradnju novih objekata neophodnih za smeštaj jedinica Ministarstva odbrane i Vojske Srbije.

Šta je sve sporno

Za Nemanju Nenadića, programskog direktora organizacije Transparentnost Srbija, postoji više spornih momenata u celom ovom projektu.

„Odluku o proglašenju projekta za projekat od značaja za Republiku Srbiju Vlada donosi nakon što prethodno sprovede posebnu proceduru, koja uključuje predlog ministarstva i razmatranje od strane Vladine komisije. Da li je taj postupak bio sproveden kako treba, ne zna se, zato što ta dokumentacija nije javna i to ne samo za ovaj slučaj, gde vidimo da je bila proglašena poverljivost, već ni za druge projekte”, kaže Nenadić za BIRN.

Nenadić objašnjava da neki od kriterijuma za davanje takvog statusa jesu bili ispunjeni, poput povećanja turističkog potencijala, ali da neki drugi uslovi „očigledno nisu bili ispunjeni – pre svega usklađenost sa urbanističkim planovima”.

Za Nenadića je sporno i ovlašćenje da se zaključi ugovor. Ovo je ovlašćenje Vlada Srbije dala Vesiću.

„Očigledno je da su članovi Vlade odobrili da se stvore obaveze za Republiku Srbiju protivno zakonu o javno privatnom partnerstvu i uz preuzimanje finansijskih rizika za državu koji su povezani sa obavezama, a koje sama vlada nije bila ovlašćena da ispuni”, kaže Nenadić.

Ujedno, po njemu nema nikakvog javnog osnova da memorandum bude proglašen za strogo poverljiv.

„Iako memorandumi nisu pravno obavezujući dokumenti, sama činjenica da se oni zaključuju sa jednom kompanijom, a u vezi sa pravnim poslom koji bi trebalo da bude predmet nadmetanja u sledećim fazama, jeste sporna. To može da bitno umanja konkurenciju, jer stvara osnovanu pretpostavku kod potencijalnih učesnika tendera da je posao unapred dodeljen jednoj firmi”, zaključuje Nenadić.

[BIRN, Radmilo Marković](#)

Napomena: Suđenje u ovom slučaju je i dalje u toku. Krivica se utvrđuje pravosnažnom presudom. Novinar, glavni urednik i izdavač ne odgovaraju za štetu ako je informacija verno preneti iz sudskog postupka i ukoliko je novinar postupao sa dužnom novinarskom pažnjom.